

GEZ 48	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalny w zagrodzie	2. Czas powstania ok. 1870 r.	7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 	
4. Adres Czeska Wieś nr 91, dz. nr 458			5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka
6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka			

1. Widok od pld.-zach. 2. Widok od zach. 3. Widok od pñ.-zach. 4. Lokalizacja.

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorf*, a w 1417 r. jako *Bömischorff*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzeliów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Janówice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchtę. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnicze i 11 chatupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

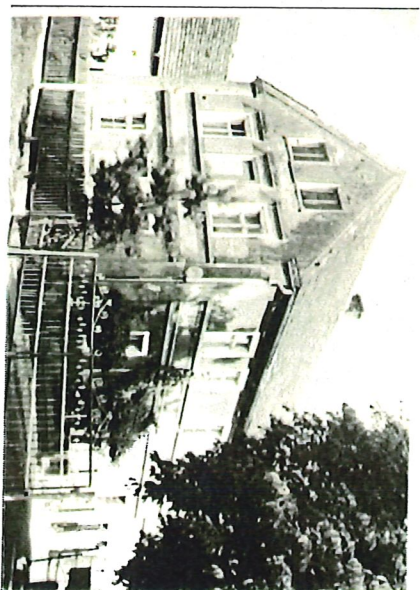
Budynek datowany na ok. 1870 r. Zlokalizowany w centralnej części wsi, w zabudowie zagrodowej, w układzie szczytowym względem drogi. Założony na planie prostokąta, dwukondygnacyjny na niskim cokole, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem dachowym z dachówki ceramicznej karpówki. Od strony południowo-wschodniej przylega do niego nieco niższy budynek gospodarczy. Elewacja północno-wschodnia jednoosiowa. Elewacja północno-zachodnia dwuosiowa. Elewacja południowo-zachodnia trójosiowa, z otworem wejściowym w osi środkowej osłoniętym dwuspadowym daszkiem wspartym na konstrukcji drewnianej. Dekoracja architektoniczna uproszczona w postaci narożnych pilastrów ujmujących elewację szczytową oraz gzymsów koronujących i ujmującego szczyt. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte prosto. Okna PCV i wtórna stolarka okienna jedno- i dwudzielna, jednopoziomowa. Stolarka drzwiowa wtórna, jednoskrzydłowa.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

W połaciach dachu brak jest ugięć czy falowania. Pokrycie dachowe z pojedynczymi ubytkami. Wody opadowe odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe. Mury bez widocznych odchylen czy spękań, w partiach dolnych ze śladami zawilgocenia. Tynki wtórne, cementowo-wapienne. Zapewne wraz z ich wymianą zniszczeniu uległa bogata dekoracja architektoniczna. Wielkość i rozmieszczenie otworów, a także fotografia z tzw. fiśki adresowej wskazują na zmiany w otworowaniu. Stolarka okienna i drzwiowa zostały wymienione w całości na ahistoryczne.

Postulaty:

- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocenia murów,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: przywrócenia pierwotnej wielkości i rozmieszczenia otworów z dopuszczeniem stosowania blend; wymienianie tynków na wapienne na bazie wapna hydraulicznego; wymiany okien i drzwi na stolarkę w formach powtarzających rozwiązania historyczne.

Budynek na fotografii z 1991 r. (źródło: fiśka adresowa, zbiory WUOZ Opole).

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

G. Naumowicz

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków